

V1999-91 22.12.99

Søknad om dispensasjon fra konkurranseloven § 3-1 - Skan kjeden AS

Sammendrag:

Skan kjeden AS gis dispensasjon fra forbudet mot prissamarbeid i konkurranseloven slik at sentralledet kan gi ut felles reklameavis inntil tolv ganger i året på vegne av sine kjedemedlemmer hvor det fastsettes bindende maksimalpriser for kjedemedlemmenes salg. Vedtaket trer i kraft straks og gjelder til og med 20. desember 2004.

Konkurransetilsynet viser til Deres brev av 29. oktober 1999 hvor De på vegne av Skan kjeden AS søker om dispensasjon fra konkurranseloven § 3-1 slik at kjeden i fellesskap kan utgi reklameavis med bindende priser for sine kjedemedlemmer.

Skan kjeden AS

Skan kjeden AS opplyser å være kjedekontor og sentralledd for en møbelkjede bestående av 10 selvstendige møbelforhandlere lokalisert på Sunnmøre, Vestlandet, Sørlandet og Østlandet. Sentralledet i kjeden eies i fellesskap av kjedemedlemmene og har som hovedoppgave å være innkjøpsenhet for medlemmene, herunder å forhandle frem leveranseavtaler til sine medlemmer. Skan kjeden hadde frem til 1. februar 1998 dispensasjon fra § 1 i forskrifter om konkurranse-reguleringer av priser og avanser av 1. juli 1960 for utgivelse av fellekatalog med priser.

Forholdet til konkurranseloven

Konkurranseloven § 3-1 første ledd setter forbud mot at to eller flere ervervsdrivende for salg av varer eller tjenester ved avtale, samordnet praksis eller på annen måte som er egnet til å påvirke konkurransen, fastsetter eller søker å påvirke priser avanser eller rabatter bortsett fra vanlig kontantrabatt. Andre ledd forbyr en eller flere leverandører av varer å fastsette eller å søke å påvirke priser, rabatter eller avanser for avtakernes salg av varer eller tjenester.

Skan kjeden har søkt om dispensasjon fra § 3-1 slik at de kan utgi reklameavis for sine medlemmer. Reklameavisen vil være initiert og utgitt av sentralledet i kjeden på vegne av sine medlemmer. Prisene vil være bindende for kjedemedlemmene slik at det vil foreligge et avtale-rettslig forhold mellom sentralledet og den enkelte møbelforhandler. Spørsmålet er om sentral-leddet kan anses som en selvstendig aktør i forhold til kjedemedlemmene slik at dette kan karakteriseres som en avtale mellom "to eller flere ervervsdrivende".

Ut i fra tilsynets gjeldende praksis (Konkurransetilsynets vedtak av 30.09.99 i sak nr. 99/475. Se også Konkurranseloven med kommentarer s. 151, 152, 220) er det særlig to spørsmål som vil være sentrale i vurderingen av hvorvidt den aktuelle aktør er å anse som selvstendig eller må ses på som et samarbeid

mellom to eller flere: For det første er det lagt vekt på om sentralleddet er heleid av medlemmene og hvorvidt det kun leverer produkter til kjedens medlemmer. Et samarbeid mellom kjedemedlemmer som eier sentralleddet 100 pst. vil etter Konkurransetilsynets oppfatning normalt ha karakter av et horisontalt samarbeid. For det andre er det videre lagt vekt på i hvilken grad samarbeidet fører til en markedsmessig koordinering av medlemmenes (her møbelforhandlernes) aktiviteter.

Sentralleddet Skan kjeden AS er konstruert som et aksjeselskap hvor samtlige aksjer eies av kjedemedlemmene. Videre foretar sentralleddet selv en rekke innkjøp av varer som de i neste omgang selger utelukkende til medlemmer i kjeden. De ulike møbelforhandlerne er også alle aktive på samme ledd i distribusjonskjeden, hvilket gjør en markedsmessig koordinering av aktivitetene sannsynlig.

Alt i alt taler eierskapet og aktivitetene i Skan kjeden AS for at sentralleddet ikke er en selvstendig aktør som kan opptre uavhengig av flertallet av sine kjedemedlemmer. Uansett hvor selvstendig sentralleddet kan opptre i sin daglige drift, vil den avgjørende innflytelse alltid ligge hos eierne. Sentralleddets handlinger vil derfor i seg selv være uttrykk for et horisontalt samarbeid mellom kjedemedlemmene. Dette medfører at Skan kjeden AS' fastsettelse av bindende priser i felles reklameavis for sine medlemmer vil være å anse som et horisontalt prissamarbeid mellom "...flere ervervsdrivende," her kjedemedlemmene.

For at et prissamarbeid skal rammes av konkurranseloven § 3-1 første ledd kreves det i tillegg som selvstendig vilkår av samarbeidet må være egnet til å påvirke konkurransen. Konkurransetilsynet er av den oppfatning at Skan kjedens fastsettelse av bindende priser vil eliminere en eventuell priskonkurranse mellom kjedemedlemmene. Samarbeidet vil derfor være egnet til å påvirke konkurransen og således i strid med konkurranseloven § 3-1 første ledd.

Det følger av det ovenstående at sentralleddet ikke vil kunne anses som en enkelt leverandør, men være et horisontalt samarbeid mellom flere. Prisfastsettelsen vil derfor ikke rammes av konkurranseloven § 3-1 andre ledd.

Dispensasjon etter konkurranseloven § 3-9

Konkurransetilsynet kan med hjemmel i konkurranseloven § 3-9 første ledd gi dispensasjon fra forbudene i konkurranseloven §§ 3-1 til 3-4 hvis ett av følgende kriterier er oppfylt:

- a) Konkurransereguleringen innebærer at konkurransen i vedkommende marked forsterkes,
- b) det må forventes effektivitetsgevinster som mer enn oppveier tapet ved konkurranse-begrensningen,
- c) konkurransereguleringen har liten konkurransemessig betydning, eller
- d) det foreligger særlige hensyn.

Konkurransetilsynets vurdering

Det relevante markedet

Til grunn for Konkurransetilsynets vedtak ligger en vurdering av det relevante produktmarkedet og det

relevante geografiske markedet. Produktmarkedet avgrenses med utgangspunkt i etter-spørreernes substitusjonsmuligheter som bestemmes av i hvilken grad etterspørreerne kan substituere seg over til andre produkter. Innenfor Skan kjedens varespekter finnes en rekke produkter som hyller, sofaer og bord. Disse produktene kan ha helt forskjellig funksjon og vil ikke nødvendigvis være nære substitutter for forbrukeren. Skan kjeden selger med andre ord produkter i en rekke produktmarkeder. I møbelbransjen er det vanlig at forretningene tilbyr det samme produktspekteret av møbler. Dette tilsier at det kan være hensiktsmessig å vurdere alle vanlige møbler omsatt i en møbelforretning samlet. Det relevante produktmarked blir dermed møbler.

Det relevante geografiske markedet vil være avhengig av hvor langt forbrukeren er villig til å reise for å handle produkter omsatt gjennom møbelforretninger. Dette avhenger av hvilke produkter forbrukeren skal ha, hvor mange alternativer forbrukeren ønsker å vurdere før avgjørelsen tas og preferansen for bruk av tid. I prinsippet skulle en slik avgrensning resultere i en rekke ulike lokale markeder. Imidlertid deltar mange av Skan kjedens konkurrenter i landsdekkende kjeder som fører lik pris- og produktsammensetning over hele landet. Disse konkurrentene er Bohus, Idé, Skeidar, Det norske Møbelsenter og Møbelringen. Dette vil skape begrensninger i lokale tilbyderes evne til å utøve markedsmakt i lokale markeder, og trekker i retning av å avgrense det relevante markedet til Norge.

Det kan også tilføyes at butikkene i Skan kjeden har en rekke konkurrenter i sitt lokale marked. Konkurrentene er butikker som i likhet med Skan kjeden omsetter en rekke produkter innenfor produktgruppen møbler. Skan kjedens markedsposisjon i disse lokale markedene tilsier at konklusjonen av tilsynets vurdering ikke vil være kritisk avhengig av hvordan det relevante geografiske markedet blir avgrenset. Tilsynet finner det derfor hensiktsmessig å vurdere søknaden som om det relevante geografiske markedet er Norge, uten å foreta en endelig markedsavgrensning.

Forretningene som er tilknyttet Skan kjeden er lokalisert i Ålesund, Bergen, Haugesund, Sandnes, Kristiansand, Arendal, Skien, Larvik, Sem og Drammen. Den totale omsetningen til kjeden er 120 millioner kroner og forretningen i Kristiansand er størst med en omsetning på 20 millioner kroner. Etter de opplysningene tilsynet har vil Skan kjeden ha en markedsandel på landsbasis i underkant av 2 prosent.

Vurdering

Skan kjeden er en kjede av møbelforretninger. Gjennom et kjedesamarbeid skjer det en sentralisering av funksjoner som tidligere ble utført av den enkelte forretning. Dette gir deltakerne muligheter til å realisere visse stordriftsfordeler, blant annet som følge av en felles innkjøps-ordning og markedsføring. Enkelte av disse stordriftsfordelene kan også oppnås uten et pris-samarbeid. Skan kjeden ønsker å framstå som en kjede med et godt vareutvalg innen furumøbler samtidig som disse møblene tilbys til en gunstig pris. Dette kan tyde på at pris er en konkurranse-parameter for Skan kjeden. Blant annet benyttes priser ofte i markedsføring av kjeden. Muligheten til å foreta en felles markedsføring for Skan kjedens medlemmer anses derfor som et sentralt element for at Skan kjeden skal kunne fremstå med en enhetlig profil og konkurrere effektivt med andre aktører.

På denne bakgrunn legger Konkurransetilsynet til grunn at Skan kjeden AS' muligheter til å foreta felles markedsføring med angivelse av bindende priser for medlemmene forsterker konkurransen i det

relevante markedet. Tilsynet er imidlertid av den oppfatning at en kan oppnå en tilsvarende effekt ved hjelp av en maksimalprisregulering, det vil si at medlemmene står fritt til å gå under den felles pris som kjedesentralen fastsetter.

Konkurransetilsynets vedtak

På denne bakgrunn og med hjemmel i konkurranseloven § 3-9 første ledd bokstav a) fatter Konkurransetilsynet følgende vedtak:

Skan kjeden AS gis dispensasjon fra konkurranseloven § 3-1 første ledd slik at sentralledet kan gi ut felles reklameavis inntil tolv ganger i året på vegne av sine kjedemedlemmer hvor det fastsettes bindende maksimalpriser for kjedemedlemmenes salg.

Vedtaket trer i kraft straks og gjelder til og med 20. desember 2004.

For ordens skyld gjøres det oppmerksom på at vedtaket kan påklages innen tre uker. En eventuell klage stiles til Arbeids- og administrasjonsdepartementet, men sendes Konkurransetilsynet. For øvrig vises til vedlagte skjema "Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak".

Konkurransetilsynet gjør oppmerksom på at dispensasjonen kan trekkes tilbake dersom forut-setningene for dispensasjonen ikke lenger er til stede, jfr konkurranseloven § 3-9 tredje ledd. Dersom det er behov for dispensasjon utover det tidsrom som dispensasjonen er innvilget for, bes De søke om forlengelse i god tid før dispensasjonen utløper.

[til toppen](#)